

Prof. Mr A.N. Molenaar

Zijne Excellentie Mr J.M.A.H. Luns,
Minister zonder Portefeuille,
Ministerie van Buitenlandse Zaken,
's-Gravenhage

Excellentie,

Het is nu enige maanden geleden, dat U in de Commissie voor Buitenlandse Zaken van de Eerste Kamer de toezegging deed ons een notatje te zullen doen toekomen met betrekking tot artikel VIII van het protocol met Indonesië tot opheffing van de Unie. Ik heb U toen ook gevraagd aan een of twee buiten het Departement staande volkenbondsgeleerden een oordeel te vragen over de inhoud van art.2 van het Charter van Souvereiniteitsoverdracht en ons dat voor te leggen.

U zult zich herinneren, dat ik bij meer dan één gelegenheid ernstig twijfel heb uitgesproken over de afloop van een procedure, die met betrekking tot Nieuw-Guinea voor een in artikel VIII bedoelde Arbitrage-Commissie of voor het Internationale Hof van Justitie zou worden gebracht. Mijn twijfel is gebaseerd op de voor tweërlei uitleg vatbare redactie van art.2 van het Charter. Nederland draagt in art.1 de souvereiniteit over Indonesië, d.i. geheel Indonesië (het voormalig Nederlands-Indië) over en art.2 maakt voor Nieuw-Guinea geen voorbehoud met betrekking tot dat stuk souvereiniteit; het spreekt van "status quo" en reeds dit doet de vraag rijzen: welke status quo wordt nu bedoeld? Die van de souvereiniteit (rechtsbegrip) of die van de bestuursuitoefening (feitelijk begrip). Verder wordt dan nog vagelijk van de "staatkundige status" gesproken, waarbij men maar moet afwachten of een rechter hierin zal lezen: status binnen Indonesisch o.q. Nederlands staatsverband of internationale status. In andere stukken wordt van "gezag" gesproken, welke formulering, evenals de vorige, kennelijk expres gebruikt is om vooral niet duidelijk te zeggen wat partijen bedoelen. En juist daarin schuilt het gevaar.

Nu zowel de toegezegde nota als het gevraagde oordeel van een of meer volkenbondsgeleerden uitblijven en het bezoek van een Indonesische delegatie voor de deur staat, meen ik U met klem aan Uw belofte te moeten herinneren en U voorts te moeten vragen er bij de besprekingen met de Indonesische delegatie alles op te zetten om de redactie van artikel VIII gewijzigd te krijgen.

Mag ik deze gelegenheid aangrijpen U ook nog eens in herinnering te brengen, dat U in de laatste bijeenkomst van bovengenoemde commissie de mening heeft uitgesproken, dat Indonesië nu reeds de bevoegdheid zou hebben het probleem van Nieuw-Guinea voor

Vervolg brief aan Zijne Excellentie Mr J.M.A.H. Luns, 's-Gravenhage.

het Internationale Hof van Justitie te brengen. U zei woordelijk: "dat Indonesië reeds nu elk geschil voor het Internationale Hof kon brengen". Nu weet ik niet wat U met deze zinsnede heeft bedoeld. Moet ik Uw uitlating in letterlijke zin opnemen, dan heeft U in dit opzicht gelijk, dat Indonesië te allen tijde een request bij het Hof kan indienen met verzoek over de betekenis van art.2 in verband met art.1 van het Charter van Souvereiniteitsoverdracht een uitspraak te doen. Maar hierom gaat het niet, het gaat om de vraag, of het Hof terzake jurisdictie heeft en dit ontken ik. Indonesië heeft, voor zover mij bekend, de facultatieve clause nooit zelf ondertekend. Het kan zeker tegenover Nederland de door Nederland vóór de Souvereiniteitsoverdracht ondertekende clause niet als successor tegen Nederland richten. Arbiters of juridische verdragen, andere dan het Unie-Statuut, bestaan tussen beide landen niet. Ik zie dus geen enkele mogelijkheid, dat Indonesië van het Internationale Hof van Justitie een beslissing in het geschil over Nieuw-Guinea zou kunnen verkrijgen, tenzij ik zou moeten aannemen, dat U ervan uitgaat, dat Nederland in zodanig geval geen verweer van incompetentie tegenover het Hof zou voeren. Nederland moet natuurlijk in zodanig geval op de actie van Indonesië niet ingaan. Maar als wij geen verweer voeren, ja dan wordt het Hof alsnog ad hoc bevoegd, doch dat is dan uitsluitend het gevolg van Nederlands eigen proceshouding. Moet ik nu aannemen, dat in Uw gedachtengang Nederland door eventueel geen verweer te voeren het Hof bevoegd wil maken en dus zelf schuldig wil staan aan een eventueel ongunstige uitspraak van het Hof? Excellentie, ik kan dit niet aannemen, maar als dit zo is, dan mag ik toch van U verlangen, dat U Uw mening, in de Commissie voor Buitenlandse Zaken uitgesproken, nader fundeert. U zult mij willen toestemmen, dat ik lang geduld heb geoefend, maar nu de komst van de Indonesische delegatie voor de deur staat, mag ik de zaak niet langer laten rusten en wens ik Uw verantwoordelijkheden in deze zaak nadrukkelijk vast te leggen.

Wil mij geloven, Excellentie,

Uw